

TESEV

Türkiye Ekonomik ve
Sosyal Etüdler Vakfı
Turkish Economic and
Social Studies Foundation

Bankalar Caddesi
Minerva Han, No: 2, Kat: 3
34420 Karaköy İstanbul
T +90 212 292 89 03
F +90 212 292 90 46
www.tesev.org.tr

TESEV Demokratikleşme Programı

Yeni Rapor

Mayıs 2013

“Türkiye’de Ordu, Polis ve İstihbarat Teşkilatları: Yakın Dönem Gelişmeler ve Reform İhtiyaçları”

Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı (TESEV) Demokratikleşme Programı, *Güvenlik Sektörü Siyasa Analizleri* serisinin dördüncüsü olan olan “Türkiye’de Ordu, Polis ve İstihbarat Teşkilatları: Yakın Dönem Gelişmeler ve Reform İhtiyaçları” başlıklı raporunu yayınladı.

İstanbul Üniversitesi Öğretim Üyesi **Biriz Berksoy** tarafından kaleme alınan rapor, Türkiye’de ordu, polis ve istihbarat teşkilatlarının işleyişlerine ilişkin güncel gelişmeler ışığında güvenlik kurumlarında hesapverebilirlik mekanizmaları ve sivil-demokratik denetim açısından var olan sorunları ortaya koyuyor. Rapor, saptanan sorunların giderilmesi ve bunlardan kaynaklanan insan hakları ihlallerinin etkin bir şekilde önüne geçilebilmesi için gerekli olan yasal, kurumsal ve stratejik değişikliklere ilişkin çözüm önerilerinde bulunuyor.

Raporda üzerinde durulan sorunlara ilişkin tespitlerden bazıları şöyledir:

- **Ordunun** siyasete müdahale edebilmesini sağlayan **özerk konumu** geçmiş yıllarda zayıflamış olsa da, bazı açılardan hâlâ varlığını sürdürmektedir.
- **Ordunun parlamento ve parlamento dışı kurumlarca denetimi** oldukça sınırlıdır; özellikle bütçe ve savunma politikalarının hazırlanma süreçleri ile silah alımları açısından sivil demokratik denetim son derece yetersizdir.
- **Askerî yargının varlığı** yargı sisteminde çift başlılığa sebep olmakta, **eşit ve adil yargılanma hakkını** zedelemektedir.
- **Zorunlu askerlik sistemi**, vicdani, dinî, politik veya diğer nedenlerle askerliğe karşı çıkanların haklarının ihlal edildiği bir süreci beraberinde getirmektedir. Askerlik sırasında birçok **insan hakları ihlali** yaşanmakta ve bunlar büyük ölçüde cezasız kalmaktadır.
- **Polis teşkilatının** 2000’lerin başından itibaren uygulamaya koyduğu istihbarata dayalı **“önleyici” polislik stratejileri**, tüm bireylerin birer “potansiyel suçlu” konumuna indirgenmesini mümkün kılmaktadır.

- Mevzuat içerisinde **polise tanınan geniş takdir yetkisi** polisin orantısız şiddet kullanımını, günlük hayatta kişilere ve gruplara müdahale edebilmesini, telekomünikasyon yoluyla gerçekleşen iletişimin tespitinde keyfî bir tutum takınabilmesini beraberinde getirmektedir.
- Polisin gerçekleştirdiği **insan hakları ihlalleri** sistematik olarak cezasız bırakılmaktadır; teşkilatın **sivil demokratik denetimi** için bağımsız/etkin bir kurum henüz kurulmamıştır.
- Emniyet Genel Müdürlüğü içindeki Özel Harekât Daire Başkanlığı ve İstihbarat Daire Başkanlığı gibi bazı birimlerinin **yönetmeliklerinin gizli tutulması**, polis için özerk bir alan sağlamaktadır.
- **MİT'in yasalarla düzenlenen yetkileri ve görev alanı**, başta siyasi muhalifler olmak üzere tüm yurttaşlar için insan hakları ihlallerine kapı aralayacak şekilde geniş tutulmuştur.
- **Kişisel verilerin "gizliliği"**, temel bir insan hakkı olarak yasal düzenlemelerde korunmamaktadır. Meclise sunulmuş olan **Devlet Sırrı Kanunu Tasarısı'nda** "devlet sırrı" tanımı "milli güvenlik" kavramına dayandırılmakta, her türlü bilgi ve belgenin devlet sırrı olarak gizlenebilmesi olanaklı kılınmaktadır.

Bu tespitler doğrultusunda raporda **çözüm önerileri** sunulmuştur.

Yönetici özeti ile raporun tamamına ulaşmak için [tıklayınız](#).